

İŞÇİNİN SESİ

Üçüncü Program ve Görevlerimiz

R. Yürükoğlu

TKP'nin kutlamakta olduğumuz 59. kuruluş yıldönümü, Türkiye komünist hareketi için gerçekten kritik bir anda geldi. Sorunlar büyüdü, farklı teorik yaklaşımlara, farklı siyasetlere, yoğun bir tartışmaya dönüştü. Bugün TKP'de Lenincilerin zorlamasıyla, *yiğünler önünde* bir savaşım sürüyor.

Atılım'ın sayfaları cıvıltı sözler, büyük cümlelerle dolu. Ama bunlar sorunları çözmeye yetmiyor. Onun için, bugünlere nasıl geldiğimizi, bugünkü savaşım anlamını, önümüzdeki sorunları ve bunların çözüm yolunu kısaca ele almak yararlı olacaktır.

Türkiye Komünist Partisi'nde bugün yürüten savaşımın *özü*, *içeriği* partinin Leninci bir programa sahip olması sorunudur. Günlük savaşım içinde ortaya çıkan, hepimizin gayet iyi bildiği ciddi siyasal ve taktik farklılıklar, Üçüncü Programın eklektik ve yer yer oportünist yapısınıca körükleniyor.

Lenincilerin kişilerle alıp veremedikleri birşey yoktur. Kişiler belirli bir siyasetin aracı olduğu kadarıyla önemlidir. Asıl sorup ideolojik ve siyasaldır. Ve de bugün parti içinde oportünizm, ortacılık, Leninizm olarak üç ayrı eğilim belirmişse, bunda TKP'nin derin yanlışlar, eksikler, tutarsızlıklar taşıyan Programının önemli katkısı vardır.

Lenin, "Şimdiye kadar yok olan bütün devrimci partiler güçlerinin kaynağını göremedikleri, zayıflıklarını tartışmaktan korktukları ve kendini beğenmişliğe düştükleri için yok oldular. Ne var ki biz yok olmayacağız çünkü bu zayıflıklarımızı tartışmaktan korkmuyoruz ve onların üstesinden gelmeyi öğreneceğiz" (Lenin, *Toplu Yapıtlar*, c.33, s.311)

Biz, Lenin'in öğüdünü tutuyoruz, eksiklikleri ve yanlışları tartışmaktan korkmuyoruz. Bunu örgütümüzün geleceği için yapıyoruz. Yanlışların açık tartışmasından korkanların "öfke"leri, dedikoduları, engelleme çabaları bizi yıldırılmayacaktır.

Bir komünist partisinin yanlışlarına karşı tutumu, onun Leninciliğinin başlıca ölçütüdür. Lenin'in aşağıda okuyacağımız çok önemli sözleri buna kanıttır.

"Bir siyasal partinin kendi hatalarına karşı tutumu, partinin ne denli içten olduğunu, sınıfına ve emekçi halkına karşı yükümlülüklerini pratikte ne denli yerine getirdiğini değerlendirmenin en önemli ve güvenilir yollarından biridir. Bir hatayı açık yüreklilikle kabul etmek, nedenlerini saptamak, ona yol açan koşulları çözümlenmek ve onu düzeltme araçlarını belirlemek, bu ciddi bir partinin denek taşıdır. Bu, partinin görevleri nasıl yerine getirmesi gerektiğini ve sınıfını, daha sonra da yığınları

nasıl eğitmesi, yetiştirmesi gerektiğini gösterir" (Lenin, c.31, s.57).

Parti içindeki hataların, eksiklerin en ufak ayrıntısına dek tartışılması, parti içi savaşımın önünün tıkanmaması gerekir. Parti kendini ancak bu yoldan geliştirebilir. Yanlış eğilimleri saflarından ancak bu yolla yıkılabılır.

Hataların ve yanlışların tartışılmasını, ne çeşit parlak cıvıltı sözlerle sarıp sarmalayarak olursa olsun engellemeye kalkmak, TKP'ye yarar değil, zarar getirir.

Yazık ki, Bilen yoldaş, *Atılım*'ın Eylül 1979 sayısına yazdığı, "*TKP 60'ına Bastı*" adlı yazıda tam da bunu yapıyor, ideolojik savaşımı engellemeye çalışıyor. Şöyle diyor:

"Komünist Partisi, biz komünistler Lenin'in daha bir öğüdünü hiç kafamızdan çıkarmıyoruz. Lenin der ki: "*Biz dışman karşısında bile yanlışlarımızı gizlememeliyiz. Bundan korkan devrimci değildir.*" "*Soğukkanlılığı ve dayanıcı kaybetmemek, geçmişte yapılan hataları sistemli düzeltmek, işçi yığınları arasında, sendikalarda ve bunların dışında çoğunluğu kazanmak için direşken çalışmak.*"

Evet biz, Türkiye Komünist Partisi üyeleri, biz komünistler eylemlerimizdeki zayıflıkları, yanlışları hiçbir zaman sessizce geçirmedik, geçirmeyeceğiz. Tersine bu zayıflıklardan ve yanlışlardan daha hızla ve bütünü kurtulmak için eleştirilerden sakınmayacağız. Ama bununla partimizi gevezelik kulübüne çevirtmeyeceğiz. Biz komünistler bu eleştirileri yıkıcı değil, yapıcı bir biçimde, partimizin Leninci birliğini daha da pekiştirmek için, örgütlü olarak yapıyoruz, yapacağız" (İ. Bilen, *Atılım*, Eylül 1979).

Bilen yoldaşın bu sözlerini ayıklayınca, şu üç fikirle karşılaşırız: 1) TKP, zayıflıklarını, yanlışlarını hiçbir zaman sessizce geçiştirmedi, eleştiri-özeleştir mekanizmasını işletti. 2) Ama partiyi tartışma kulübüne çevirmek olmaz. 3) Hem de eleştiriler, yıkıcı değil, yapıcı, örgütlü olmak zorundadır.

Birinci fikir çok su götürür yoldaşlar. TKP üst yönetiminde ve buna bağlı olarak tabanında eleştiri-özeleştir mekanizmasının işletildiği çok su götürür. TKP içinde (bırakın yığınlar önündeyi, parti içinde) eleştiri-özeleştir (üstün altı paylaması anlamında değil, gerçek bir eleştiri-özeleştir) işletilmemiştir. Söylenebilir mi, nerede, ne zaman işletil-

miş? Konferans'da mı? MK Plenumu'nda mı? İşletilmedi. Parti basınında mı? İşletilmedi. İşte bu nedenle, Bilen yoldaşın bu sözleri ancak "zevahiri kurtarma" çabası olarak yorumlanabilir.

İkinci fikir, açık, parti içi tartışmayı "devrimci" kılıf altında önleme çabasıdır. Bir komünist partisini tartışma kulübüne çeviren tartışmalar neler olabilir? Ülkenin ve devrimin sorunlarından uzak soyut entellektüel tartışmalar, boş gevezelikler olabilir. Son aylarda yükselen tartışmaları ise hiçbir iyi niyetli komünist "tartışma kulübü eğilimi" olarak yorumlamıyor. O zaman bu sözleri yazıya katmanın amacı bellidir. Türkiye komünist hareketinin hiçbir döneminde girmediği denli yaygın, yaratıcı ve teorik düzeyi olan tartışmayı önleme çabasıdır.

Üçüncü fikir, "*Örgütlü eleştiri*" ile "*Yıkıcılık-yapıcılık*" kavramlarını birleştirdiğine göre mantığı, örgüt içinde yapılan eleştiri yapıcı, yığınlar önünde yapılan eleştiri yıkıcıdır biçimindedir... Nereden nereye geldiler... Aynı *Atılım*, Şubat 1977'de ideolojik savaşımın önemini vurgularken Lenin'den şu alıntıyı yapıyordu:

"Lenin der ki, 'Kongre kararlarının en geniş ölçüde tartışılmasını sağlamalıyız. Her parti üyesinden bu kararlara bilinçli ve eleştirel tutum istemeliyiz. İşçi sınıfı örgütlerinin şu veya bu karar desteklediklerini, yahutta desteklemediklerini açıkça söylemelerini sağlamalıyız. Biz demokratik santralizmi gerçekten, ciddi olarak uygulamayı, parti sorunlarının bilinçle çözümüne işçi yığınlarını çekmeyi kararlaştırdıysak bu tartışmayı basında, toplantılarda, derneklerde ve guruplarda yürütmeliyiz" (Lenin, c.13, s.64)" (*Atılım*, Şubat 1977) (abç).

Lenin'in bu söyledikleriyle, Bilen yoldaşın yukarıdaki paragrafını karşılaştırın, nereden nereye gindiği çok açık ortaya çıkar.

Yıkıcı eleştiri, *haksız* eleştiridir. Yapıcı eleştiri, *haklı* olan ve de *çözüm yolları* öneren eleştiridir.

Örgütlü eleştiri, yani örgüt içinde eleştiri sorununa geçmeden önce bir noktaya dikkat çekelim. Bilen yoldaş o yukarıda okuduğumuz sözleri böyle birdenbire, acaba neden söylemiş? Neden eleştiri yapılabileceğini sözde kabul etmek ama getirdiği devrimci gözüken kısıtlamalarla önlemek çabası içine girmiş? Bu zorunluluğu neden hissetmiş? Çünkü yoldaşlar, Türkiye komünist hareketi açık tartışma fikrini son hızla benimsemektedir. Açık tartışmanın önüne artık ancak dolaylı kuşatmalarla geçilebilir.

"Örgütlü eleştiri" yani örgüt içinde eleştiri sorununa gelelim. Oportünistlerin ve ortacı oportünistlerin Leninicileri her zaman ve her yerde olduğu gibi bizde de örgütsel açık "yakalayarak" vurma-ya çalışacakları biliniyordu. Bu nedenle, *İşçinin Sesi* Yayınları, Cemil Silahtar yoldaşın *Parti Disiplini* adlı kitabını yayınladı. Tartışmanın nerede, nasıl yapılacağı konusunda, tüm komünistler bu kitabı okumalıdır.

Oportünistler de, ortacılar da partinin gizli çalışmasıyla, açık ideolojik savaşını birbirine karşıt gibi göstermeye çalışıyorlar. Oradan da "likidasyon" gibi güllünç, yanlış kullanılmış bir suçlamaya varıyorlar. Ama öyle değildir. Konspirasyonu ideolojik sorunlara taşımak işçi sınıfına, emekçi halka ihanettir. Tüm sorunlar enine boyuna, apaçık tartışılmak zorundadır. Açık tartışma militanların ve işçi sınıfının bakişını açıyor, çıkan sonuçlar çok daha köklü oluyor. Kimse de gizlenemiyor köşelere. Herkes ne ise, hem partinin, hem yığınların önünde gerçek kişiliğiyle ortaya çıkıyor. Onun için, yığınların önünde tartışmaktan başka Leninici bir yöntem yoktur.

Programın yanlış ve tutarsız yönlerini tartışmaya geçmeden önce son bir noktayı vurgulayalım. Lenin, Menşeviklerle olan ideolojik ve örgütsel farklılıklarını ayrıntılı olarak sergiledikten sonra "bize görüşlerimizi tam olarak savunma hakkı tanıdığı sürece kendi başına bu farklılıkları tek bir partide birlikte çalışmaya engel olarak görmeyiz" (Lenin, c.8, s.13) (abc) demiştir. Türkiye'deki Leninici komünistlerin tutumu da böyle olacaktır!

TKP'İN ÜÇÜNCÜ PROGRAMINI DÜNÜ VE BUGÜNÜYLE NASIL DEĞERLENDİRMELİYİZ

TKP'nin Üçüncü Programı, içinde Leninici ve oportünist görüşleri birlikte (hem de her konuda birlikte) taşıyan bir programdır. Üçüncü Program kendi kendisiyle çelişen bir programdır. Programı değerlendirenken bu gerçeği her zaman aklıda tutmalıyız.

Programın yazıldığı dönemde üç ayrı eğilim vardı, bugün de vardır: Oportünizm, ortacılık, Leninizm. Leniniciler o dönemde güçsüzdüler, ideolojik düzeyleri yüksek değildi, pek çok sorunu da yeterince kavramamışlardı.

Programın ve Leninicilerin Programa karşı tutumlarının bugününe geçmeden önce, Programın ortaya çıkış sürecini iyi anlamamız gerekiyor. Birdenbire bugünleri nasıl geldik? Böyle Program bugünü getirir, kaçınılmaz. Kendi içinde çelişen bir Programdan, ciddi farklılıkların oturduğu bir örgüt çıkacağı apaçık bellidir.

Peki, bu Program nasıl ortaya çıktı? İşte onu, o ortamı, o süreci anlamak, aynı zamanda Leninicilerin o günlerdeki ve ondan sonraki 7 yıl içindeki tutumlarını da anlamak demek olacaktır. Leninicilerin gerçek gelişim çizgisini açık yüreklilikle halkımıza açık etmek de bizce Programı eleştirmek denli önemli bir görevdir.

I

PROGRAMIN DÜNÜ

Program nasıl bir ortamda doğdu? 1973'e gelindiğinde, TKP'nin Programı yoktu, Tüzüğü yoktu, yayını yoktu, örgütü yoktu, yeni yeni birleşiyor oluyordu. Bunlar parti yayınlarında açıklanmış,

hepimizin bildiği şeylerdir. 1932'de yapılan 4. Kongre'den bu yana 4'da kongresi toplanmamıştır. Demek ki, yoldaşlar 1970'lerin başında gerçek bir parti yoktu ortada. Bunun adı *likidasyondur*. Kişisel kahramanlıklar ne olursa olsun, koca bir tarihsel dönemi kaplayan *likidasyon*!

Bilen yoldaş, Eylül 1979 *Atılım*'ına yazdığı son yazıda Leninicileri likidatörlükle suçlamaya getiriyor. Likidasyon, partinin kapısına kilit vurma demektir, partiyi eritmek, yok etmek demektir. İşte o Leninicilerde yoktur.

Öte yanda, TKP'nin koca bir tarihsel dönemi kapsayan gerçek likidasyonun *nedenleri ve suçluları* nedense bir türlü açıklanmamıştır! Cezalandırılmamıştır. Biz onlara sorduk. Tek suçlu, vur ölmüşe cinsinden, ölen genel sekretere miydi, Yakup Demir yoldaş mıydı? Nerededir bunun yanıtı?

Evet, likidasyonun nedenlerini de, suçlularını da açıklayamazlar. Bu nedenle klasik bir ortacı kaytarmacılıkla ve de "Leninciler geriye değil, ileriye, geleceğe bakar" yolu bir demagojiyle sorunun üstü örtüldü. Koca bir tarihsel dönemi kapsayan likidasyon için yazılanları aşağıya alıyoruz. Dikkat edin, öyle bir "hamaset" var ki, adamı alıp götürüyor. Ama hiçbir şey söylemiyor. Okuyalım:

"1932'de Dördüncü Kongre değişen koşulları gözönüne alarak, İkinci Programı değiştirilmesini kararlaştırdı. ... Dördüncü Kongre'nin aldığı kararın uygulanması, yani Üçüncü Programın hazırlanması *gectikti*. Bu gecikmenin nedeni, sürekli ağır terör, çok zor gizlilik koşulları, parti yönetiminde uzun süre oportünistlerin Program ve Tüzüğün yenilenmesi önerilerine aldırmamalarıdır" (TKP Programı, s.4) (abc).

"Partimiz zor bir durumdan kurtuldu, dar boğazlardan geçti. Parti Leninici savaş yürümesine oturdu. Bu silkinme ve kalkınma atılımına parti MK Politik Bürosu'nun 24 Mayıs 1973 oturumunda aldığı kararlar yol açtı. Konferans bu tarihsel gerçeği saptadı" (TKP Programı, s.9).

"Türkiye Komünist Partisi, partimiz, uzun yıllardır kongre, genel bir parti forum yapmamıştır. IV. Kongreden bu yana çok uzun yıllar geçmiştir. Bu arada ancak Merkez Komitesi'nin sıra ve olağanüstü Plenumları olmuştur. Zaman aşımı uzundur. Bunun nedenlerini araştırmak, incelemek, söz yok, gereklidir. Bu, partimizin savaş tarihi içinde olmuştur, geçmiştir. Bundan ders çıkarmak zorunludur.

"Biz, komünistler, Leninici gerçekçiyiz. Komünist morali her zaman temiz tutarız. Olgular direngendir. Mızrak çuvala sığmaz. Partimiz, uzunca bir süreç, uyuşuk, *beceriksiz* kalmıştır. Yığınlardan, politik yaşamdaki, savaşta kopuk kalmıştır. Bir bakıma erimiştir. Bu olguyu yalnız nesnel (objektif) koşullara: Burjuvazinin uygulayageldiği yasaklara, sert baskılara, sıkıyönetimlere yükleyemeyiz. Burjuvazinin 55 yıl boyunca sürdürdüğü sert terör partinin gelişmesini engellemiştir. Ama bu nedenlerin hepsi değildir. Bunun, böylesi bir durumun nedenlerinden biri de partinin genel yönetiminin *yeteneksizliğidir*. *Kimi yöneticilerinin, çoğu kez Leninici çizgiden kaymalarıdır*. Böylesi bir durum, sonsuz sürüp gidemezdi. Buna kesinlikle son vermek zorunludur. Silkinmek, partiyi ayağa kaldırmak, onu savaş yürümesine oturtmak sorunu boyunca karşımıza dikilmiştir. Bu, kesinlikle çözüm bekleyen güncel, ertelenemez bir sorun olmuştur.

"Biz, komünistler, savaşın devrimciler, Leniniciler, *geriye değil, ileriye, geleceğe bakarız*" (TKP Programı, s.34-35) (abc).

Seçilen sözcükler ne ilginç. "Yeteneksizlik", "kimi yöneticiler", "çoğu kez Leninici çizgiden kayma", 41 yıllık bir "gecikme", vb. Açık konuşur izlenimi uyandırmıyor, sorunu kabul eder gözüküyor, "nedenlerini araştırmak, ders çıkarmak, söz yok, gereklidir" diyor. Hemen ardından, "biz geriye değil, ileriye bakarız" diyerek, tüm verdiklerini geri alıyor.

Bu, Bilen yoldaşın genel tutumu. Önce sorunu kabul eder yollu birkaç cümle. Ardından bir başka cümle daha ve herşey geri alıyor. Aynı tutumu Temmuz 1979 *Atılım*'ındaki "TKP 60'ına Bastı" yazısında da bulursunuz. Önce, biz hep açık tartışmadan yanayız diyor, süslüyor. Ardından, bizi tartışmaya çekmek istiyorlar, gevzeleğe yer yok, sınıf savaşı var diyor ve daha yeni yeni başlayan tartışmaya kilit vurmaya çalışıyor.

Oysa biz likidasyonun *nedenlerini ve suçlularını* sorduğumuz zaman bugünü bırakıp tarihlige dalmış olmuyoruz. Tersine, *bugünü* sormuş oluyoruz.

Bir başka soruna geçelim. Kurulduğundan bu yana koca bir tarihsel dönem TKP neden gerçek bir savaş yürütemedi, neden yığınlarla bağlanamadı? Neden partinin savaşı, genelinde büyük çilelere göğüs geren, kahramanlığı günlük iş haline getiren ama yığınlarla bağlanamadığı için dar grup çekimlerinden, kişisel çatışmalarından kurtulamayan bir savaş olarak kaldı? Bu soru, yukarıda sorduğumuz "likidasyonun nedenleri ve sorumluları" sorusundan oldukça farklı bir sorudur ve daha toplumsal ve genel bir yanışıyla yanıtlanmak ister. Üstteki sorunun tam ve doğru yanıtı bizim bilgimiz dışındadır, onlara soruyoruz. Ama bir anlamda sosyolojik bir soru olan bu ikinci soruyu kısaca yanıtlayabiliriz.

TKP'nin, kurulduğundan bu yana yığınlarla gerçekten derinlere inen bağlarla bağlanamayışının bizce *iki* temel nedeni vardır. Biri nesnel, biri öznelidir.

TKP'nin, işçi sınıfını kavramış, süregelen ve gerçek bir güç olarak ortaya çıkamayışının nesnel nedeni, toplumun o dönemdeki ekonomik gelişme düzeyidir. Türkiye'de fabrika aşaması 1950'lerle birlikte gelmiştir. Gerçekten güçlü bir işçi sınıfı 1960'larda oluşmuştur. İşçi sınıfını örgütleyecek, onun lideri olacak gerçek bir işçi sınıfı partisi, komünist partisi ancak bu dönemlerle birlikte bir "toplumsal gereklilik" olabildi. Ve de öyle oldu. Türkiye komünist hareketinin 1970'lerde ve bugün ulaştığı derinlik ve yaygınlık, tarihinin hiçbir dönemiyle kıyaslanmayacak denli ileridir. Türkiye toplumdaki nesnel değişimi en başa oturtmadan, hiçbir özneleken bu gelişim açıklanamaz. Açıklanırsa da bilimsel olmaz.

Gerçekten güçlü bir işçi sınıfı ve onun savaşımı ortaya çıkmadan da komünist partisi kurulabilir. Bir kez, ideolojinin belirli bir bağımsızlığı ve kendi içinde sürekliliği vardır. Kapı komşumuz olan devrimini yapmış, *ünayayı* zindenden oynatmış Sovyetler Birliği'nin derin yönerdici etkisi süregendir. Az da olsa, çok güçsüz de olsa varolan işçi yığına yaslanılabilir vb. Ve bir komünist partisi kurulabilir.

Bu durumda, yani partinin, sınıfın komünist partisine olan gerçek gereksiniminden önce tarih sahnesine çıktığı bir durumda, partinin önünde zorlu sorunlar birikmesi kaçınılmazdır. Örgütsel ve ideolojik varlığını koruyup geliştirecek, işçi sınıfının gelişme basamaklarını tırmanma sürecini hızlandırarak, siyasal polise karşı kadrolarının sürekliliğini koruyacak, vb. Tüm bunlar yapılabilirdi. Partinin, gerçek bir toplumsal gereklilikten önce ortaya çıkışı, bunların olabilmemesine engel değildi. O, yalnızca nesnel güçlüklerle işaret eder.

TKP neden örgütsel ve ideolojik varlığını koruyup güçlendiremedi, yeni kuşaklara, örneğin bugünlükere bir ya da iki yoldaşın varlığı dışında gerçek bir örgüt ve ideoloji birikimi devredemedi? (Örgütün durumuna değinmiştik. İdeolojik alan ise tam bir *çöldür*.) TKP, siyasal polise karşı kadrolarının sürekliliğini neden koruyamadı?

Bu sorular bizi ikinci nedene bağlar: *Teorik düzeyin düşüklüğü*. En kötüsüyle, küçük fakat işleyen Leninci bir parti olunamıyorsa bunun öznel nedeni teorik düzeyin düşüklüğü, bir anlamda teori düşmanlığıdır. Partinin ideolojik alanının tam bir çözümlenmesi bunun kanıtıdır. "Eski kuşaklar"dan parti dışına düşmüşleri bir yana, hele partide kalmışların durumu iyice kötüdür. Son 15 yılda yazdıklarını iyi biliyoruz. *Güneşli Dünya, Sovyetler Birliği'nde 12 Gün, Alman Demokratik Cumhuriyeti, 7 Sosyalist Ülkeden*, ve bunlar gibi daha birkaç şey. Bunlar, proletarya entemasyonalizminin kanıtları değildir. Ülkedeki devrim hareketinin sorunları üstüne tek bir *billmsel*, Marksçı-Leninci çalışma verme, sonra bunları, hem de teorik bir içerikle değil, "Turizm" yansımasıyla yaz, bu proletarya entemasyonalizmi değildir!

Evet, TKP'nin uzun on yıllar süren güçsüzlüğünün altında yatan öznel neden, teorik düzeyin düşüklüğü, bir anlamda teori düşmanlığıdır.

Bu iki temel neden dışında daha pek çok neden sayılabilir. Ama bunların tümü, bu iki temel güçsüzlük üstüne oturduğundan etkili olabilmştir.

Bir başka soruya geçelim. 1973'te başlayan atılım döneminin hazırlayan nedenler nelerdir? Öyle ya, 1973 Politik Büro toplantısı gökten mi düştü?

1950'lerle birlikte fabrika aşamasının gelişi, 1960'larla birlikte güçlü bir işçi sınıfının ortaya çıkışı, 1973 atılımını yaratan en önemli ekonomik ve toplumsal nedendir. İşçi sınıfı gelişiyor, savaşları yükseliyor. İşçilerin ileri kesimleri, sınıfsal içgüdüleriyle komünist partisi aramaya başlıyor. Ona bakıyor, olmaz, buna bakıyor olmaz, hiçbirisi komünist partisi değil. Toplumda komünist parti-ne gerçek bir gereksinim doğuyor, büyüyor. Bu gereksinim geliyor, olmayan kopya vuruyor durmaksızın, zorluyor. Toplumsal bir olgu.

1973 atılımında, ülkemizdeki devrimci durum da büyük etkisi vardır. *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye*'de dediğimiz gibi, "1968'lerden bu yana derinleşerek gelen toplumsal ve siyasal bunalım, bunalımdan gerçek çıkışı yollarını gösterecek ideoloji ve örgüt gereksinimini de yanında getirmiştir" (R. Yürükoğlu, *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye*, s.135).

Belli ki, o ideoloji Marksizm-Leninizmdir, o örgüt, illegal örgütlenmiş komünist partisidir.

Yine aynı dönemde, kapitalizmin hızla gelişmesi ve ekonomik-toplumsal-siyasal bunalımın ülkeye çökmesi sonucunda yığın savaşını yükseliyor, devrimci hareket genişliyor. İşçisiyle, öğrencisiyle, aydınıyla, köylüsüyle komünizmi benimseyen, komünizm için ölmeye göze alarak savaş dalmış bir yığın çıkıyor ortaya. Toplumun her yanından çıkıp gelen baskılar, partinin olmayan kapısının önüne yığılıyor.

"Tüm bu ekonomik, toplumsal ve siyasal gelişimler, bir yanyıla, partinin içine düştüğü likidasyon kırabilmesinin nesnel tabanını yaratırken, öte yandan bu likidasyonu kırmaya zorlamıştır" (R. Yürükoğlu, *agy*, s.135) (abç).

Öte yanda, uluslararası işçi ve komünist hareketinde 1965'le başlayan dönem de, uluslararası yönden elverişli bir ortam yaratmıştır.

Tüm bu etkenler birleşerek partinin, ne kadar o kadar, hareketlenmesini zorlamıştır. *Emperyalizmin Zayıf Halkası Türkiye*'de 1973 atılımının parti için nedenlerini şöyle değerlendirmişti:

"Parti içi nedenler arasında ise en önemlisi, liderin, Bilen yoldaşın rolüdür. Yukarıda değindiğimiz nedenlerin tümü bu prizmadan geçerek gün ışığına çıkmıştır. Leninizm, liderin can alıcı önemini her zaman kabul eder. Ayrıca TKP için, bu rolün önemini arttıran bir başka olgu daha vardır. Likidasyon döneminde parti eridiği, eritildiği için "tabanın zorlaması"ndan pek söz etme olanağı yoktur" (R. Yürükoğlu, *agy*, s.135).

Gerçekten, o dönemde, partinin çarklarının yeniden dönmeye başlamasında Bilen yoldaş, önemli, olumlu bir rol oynamıştır.

TKP'nin 1973'le birlikte girdiği yeni dönemin

altında yatan en önemli nedenler bizzat bunlardır.

1973 Atılımının Değerlendirilmesi

Buraya dek söylediklerimizden çıkan bir sonucu belirleyelim. 1973 atılımı, geçmişin günahlarını omuzlarında taşıyan ve içten bir özleştirme ile bu günahlardan kurtulma yolunu seçmeyen küçük bir eski kadro ve sınıf savaşının henüz amatörü olan gencecik çocuklarla gerçekleşmiştir. Bugün geriye baktığımızda 1973 atılımının tüm *eski günahları* içinde taşımış olduğunu görüyoruz.

Kanıt mı gerekiyor? Üç kanıt gösterebilir. Bunlardan iki tanesi *tarihsel önemi* olan kanıtlardır.

Birinci kanıt: Politbüro'nun 1973'de yayınladığı Program taslağında, *proletarya diktatörlüğü* kavramı yer almamıştır! O taslakta proletarya diktatörlüğü kavramı yoktur!

"Ne var yani, sonradan eleştiriler geldi ve düzeltildi" denebilir ama bunun tartıştığımız konu açısından bir önemi yoktur. Program taslağını okuyan Lenincilerin eleştirisi ile Programa proletarya diktatörlüğü kavramının konuşu, Programı iletmiştir. Ama tartıştığımız bu değildir. Bizim göstermek istediğimiz, 1973 atılımını yürüten Politik Büro'nun kendi başına oturup kendi görüşlerini döktüğü Program taslağına, bu kavramı almamış olmasıdır. Onların ideolojik konumlarını bundan daha iyi ele veren bir kanıt olur mu?

İkinci kanıt: Yine aynı Program taslağında Türkiye'ye yerine *Türk* kavramı yer almıştır! "Türk işçileri", "Türk komünistleri", vb.

Burada da yukarıdaki süreç işlemiştir. Eleştiriler gelmiş ve kavramlar düzeltilmiştir. Ama bu da, dış etkilere açılmadan önce Politik Büro'nun kendi gerçek ideolojik eğilimini ele veren güçlü bir kanıttır.

Program ve Görevlerimiz'in görevi, Programın değişmesi gereken yanlarını ve bugünkü ideolojik dağınıklık ortamına nasıl geldiğimizi göstermektir. Bu nedenle konunun pek çok yönü bu görevin dışında kalıyor. Ama bir gün mutlaka aramızdan yoldaşlar çıkacak ve 1973 yılında dağıtılmış olan Program taslağı ile Programın son biçiminin karşılaştırmasını da yapacaklardır. O zaman 1973 atılımını gerçekleştiren kadronun teorizsizliğine, yukarıdaki iki kanıt yanında daha çok kanıt eklenecektir. Çünkü yapılan yığınla eleştiri arasından ancak bunlar düzeltilebilmiştir.

Üçüncü kanıt, Programdaki sık tekrarlardır. Aynı konudaki çeşitli görüşler tek başlık altında toplanmış, tüm sayfalara serpiştirilmiştir.

O yıllarda başka türlü düşünmüştük. Belki yoldaşlar Türkçeyi iyi kullanamıyorlar, dağınık bir usulla yazıyorlar demiştik. Aradan geçen 7 yılın öğrettikleriyle şimdi görüyoruz ki, onlar o tekrarları yapmak zorundaymışlar. O tekrarları yapmak, her sayfaya her türlü görüşü serpiştirmek zorundaymışlar. Aynı konuların değişik sayfalara serpiştirilmesi, partideki değişik çizgilerin *özü*ni siyasetiymiş. Hem "kavga çıkması" diye tüm görüşleri koymak gerekli, hem de okuyan bu çelişik formülasyonları kolayca görememeli. Açıkçası ortacı yöntemlerle "kalkınma", ta baştan bugününün tohumunu içinde taşımış.

Bu üç kanıtın açıkça görülüyor ki, 1973 atılımı, eski günahları da içinde taşıyan bir atılım olmuştur. Ne var ki, *evrim yoluyla devrim olmuyor*! Eski kötüyü yıkamadan, oportünizmi eleştirmeden, onunla bağları koparmadan partiyi kaldırmak olmuyor. Bu günlerin geleceği, o atılımın taşıdığı tutarsızlıklardan, samimiyezsizliklerden belli idi.

Lenincilerin Tutumu

Gelelim bir başka yana. Programa ve sonraki gelişmelere karşı Lenincilerin tutumu nasıl oldu?

Şunu baştan söyleyelim ki, "*proletarya dikta-*

törlüğü ve *Türkiyeli* kavramlarının Programa girmesi Lenincilerin varlığı, eleştirisi sonucudur. Şimdi, "proletarya diktatörlüğünü savunuyoruz" diyorlar, taslağı yazarken neden koymadılar? Bu iki nokta, Lenincilerin onuru olarak kalacaktır.

Oportünizm de, onun en tehlikeli biçimi olan ortacılık da hep bilgisizlik üstüne oynuyor. Geçmiş ve güncel gelişmeleri bilmeyenlerin iyi niyeti üstüne oynuyor. Dün de bugün de öyle.

Programın yazıldığı dönemden bu yana 10 yıl, 7 yıl geçti. O zamanlar Leninci kadrolar, gençliğin, toyluğun, idealizasyonun, siyasal safliğin derin etkisi altındaydı. Bugün tam izleri silinmiş değil belki, ama o gün bambaşkaydı. Leninciler devrime gönül vermiş militanlar, bugün, "idealizasyona kapılmayın, gerçeğin olduğu gibi yüzüne bakın" diye uyuyorlar. Çünkü o dönemde bunlar onlarda fazlasıyla vardı. Evet, o dönemdeki gençliği, siyasal safliğı, idealizasyonu, hayalciliğı, romantizmi dikkate almadan Leninci kadroların on yıl içindeki tutumu doğru değerlendirilemez.

Bir başka önemli gerçeği daha dikkate almadan yine değerlendirilemez. Kimse anasının karnından dört dörtlük Leninci olarak doğmuyor. Bilgi de azdı. Leninciler, bazı konularda baştan haklıydılar, doğru yoldaşlardı, çünkü onlar Leninizm Lenin'den öğreniyorlardı. Örneğin, Programda proletarya diktatörlüğü kavramı yer almazsa alırsın kasketini. Sonra, Türkiye'ye yerine *Türk* denemez. Bunları öğrenmişlerdi. Öğrendiklerinde de direndiler. Ama o gün bilinmeyen şey çıktı. Bildiğinden direndi, bilmediğinden yuttu. Bu nedenle, o dönemde Lenincilerin tutumu, görülebilen eksikleri, yanlışları eleştirerek, düzeltilmesi için çalışmak yönünde oldu, ama "uslu" biçimde, gürlüte koparmadan.

Lenincilerin o dönemdeki bu tutumu *bilinçli* bir siyaset değildi. Idealizasyon ve bilgisizlik üstünde kendiliğinden gelişen iyi niyetli bir tutum alışı. Ama bir yandan da hızla Leninizmin derinlerine inme süreci yaşanıyor, siyasal deneyim yükseliyordu. Bu gelişim, o dönemin sonuna doğru, Lenincilerin kendiliğinden oluşan tutumlarını *bilinçli bir siyasete doğru* çevirdi: Yanlışları, eksikleri yüksek sesle ortaya dökmeyelim, doğrulara yapışalım. TKP, herşeyi söylüyor, biz yapışalım doğrulara, hep onları söyleyelim ve "dırırtı" çıkmadan doğrulara TKP'ye mal edelim.

Yanlışmış. Olaylar gösteriyor, yanlışmış. Bu tutum, ortacı yöneticilerin üstümlükteki etkisi imiş.

Ama bu tutumun, Lenincilerin o günkü gelişme düzeyinde, işlerin o günkü ortamında belli bir yararı da oldu. Onu da söyleyelim. Diyalektik bir olay bu. O gün yanlışlara bugünkü gibi karşı çıksaydı, bir sürü abuk sabuk şeyle birlikte karşı çıkılacaktı. Az yetişkinlik ortadaydı, teorik eksiklik ortadaydı. Öte yandan, TKP yeni yeni canlanmaya başlıyordu. Toplum etkileyecek bir güç haline gelmişti. Kendisi sinek vızultısı gibiydi. Onun içinde de bir başka mikroskobik sinek vızıldayacaktı. Evet, Leninciler "doğrulara yapışıp onları TKP'ye mal edelim" yoluyla bilinçli bir siyaset uygularken amaçladıkları başkaydı, bu yararı düşünmüyorlardı. Ama herşeyin bir nesnel mantığı var. Böyle oldu. O günkü düşünce neydi? Parti yok, birşey yok. Bir parti olsun, bir yürümeğe başlasın işler... Böyle oldu. Bugünlere böyle gelindi.

Lenincilerin o yıllardaki tutumlarının işte böyle, bilinçli olarak amaçlanmayan ama nesnel olarak gelişen ve onları ülke çapında bir güç duruma yükselten bir yararı oldu.

O tutumun zararlı sonuçları da oldu. Bir kez, hiç istenmeden ortacı yöntemlerin yaygınlaşması ve güçlenmesi sürecine el verilmiş oldu. Bugün pek çok yoldaş, TKP'nin doğru raya oturtulması gereğini onaylıyor ama Lenincilerin uygulamakta olduğu yığınların önünde açık tartışmadan irkiliyorsa, bunda o yıllardaki yanlışın da katkısı vardır.

O yanlışın bir başka zararlı sonucu da kişilere fazla bel bağlamak oldu. Doğrudur, Bilen yoldaş partinin yeniden kurulması yolunda o dönemde büyük yararlar sağladı. Ama önceki sayfalarda değindiğimiz yanlışlarıyla bugünkü karmaşanın

da baş sorumlusu odur. Bunlargoülemedi. Farkedilemedi ki bu dünyadan kimler geçmiş, Plehanoflar, Kautskiler.

İşte yanlışlarıyla, doğrularıyla böyle bir dönem yaşandı. Her ciddi partide, her Leninci partide olması gereken şey, Program üstüne ciddi bir tartışma yapılmadı.

Aradan 10 yıl geçti. 7 yıl geçti. O zaman 20'sinde olan şimdi 30'unda. O zaman 25'inde olan şimdi 35'inde. 50 ile 60 arası önemli bir fark değildir. Ama 25-35 büyük bir farktır. Çocuklar büyüdü, adam oldu. "Fidanlar meyveye döndü". İçlerinden bir kesim yedi yılını "hava yapma" ile boş geçirdi. Ciddi çalıştı, Marksizm-Leninizmi öğrendi. Siyasal deneyim edindi. Bu, derin sonuçları olan çok önemli bir gelişmedir.

Ne oldu? Kadrolar sınıf savaşında piştikçe, Leninizmi öğrendikçe, Programla da arası açılmaya başladı. Daha doğrusu, Programdaki yanlışlarla. Program üstüne 1973'de yapılması gerekli, ciddi, açık, kapsamlı bir tartışma vardı. O gün gerçek bir tartışma olmadı. Aradan 7 yıl geçti. *O tartışma bugün yapılıyor*. Eskilerin deyimiyle, "ol hikâyet" budur.

Lenincileri yanlışlarından ayıklayan, onların devrime olan inançları ve ilkesellikleri olmuştur.

II

PROGRAMIN BUGÜNÜ

Bugün TKP'nin Üçüncü Programı, Türkiye toplumunda sınıf savaşının geldiği aşamaya bağlı olarak çok ilginç bir yere vardı. Kadrolarda bilinçlenme hızlandı. Okumak bir yana, savaşın kendisi eğitiyor. Tüm bu gelişmeler sonucunda Üçüncü Program bugün *işlem* oldu. Bugün, "başım sıkıştıkça Programa bakıyorum" diyen ajitator, propagandacı var mıdır acaba? Yoktur, çünkü, toplumsal bilinçlenmenin hızı ve çapı Programdaki tüm ipik sarkan noktaları ortaya dökmüş, Programdaki eklektizmi çok gerilerde bırakmıştır.

Bugün, Leninciler Programın düzeltilmesi, yeniden yazılması savaşımını yükseltiyorlar. TKP'nin sorunlarını çözmesini istiyorsak, sağlıklı bir gelişime ulaşmasını istiyorsak, devrimi, sosyalizmi istiyorsak, en kısa zamanda Program üstüne namuslu bir tartışma açılmalıdır. Farklı görüşlere parti basınında yer verilmesi, yoğun bir tartışma ortamı yaratılmalıdır diyorlar.

Öte yanda oportünistler, ortacılar, söylediklerine bakarsanız kılı kıtına Programı savunuyorlar. Değil. Böyle söylemeleri, yalnızca onların açıklıktan ne denli korktuklarını gösteriyor. Toplumsal gelişime onlar da "uyuyorlar" ama kendi bilinen yöntemleriyle. Çok önemlidir bu gerçeği kavramak. Programla çatışan yalnız Leninciler değildir. Oportünistler ve ortacılar için de Program işlemdir.

Onlar neden Programa "ters düşüyorlar"? Leninci mi oluyorlar. Hayır, nedeni başkadır. Görüyorlar ki, Programın o cüretli oportünizmini, eklektizmini ağıttan savunsalar, militanlar önünde yarı saatte yok olacaklardır. Bu nedenle, onlar da "ileriyor"lar.

Oportünistlerin ve ortacıların Programa nasıl ters düştiklerini örnekleyelim.

Bugün, ileri demokratik halk devrimi devleti parçalamayacaktır denebiliyor mu? Denemiyor.

Bugün, "dönüşümler aşaması"ndan söz edilebiliyor mu? Edilemiyor.

Bugün, "parlamentar yolun olanakları artıyor" denebiliyor mu? Denemiyor. Daha da artırılabilir.

Bazı konularda ise, yine olayların zorlamasıyla Programdan da sağa kaymışlardır. Örneğin, ulusal burjuvazi, CHP ve sosyal-demokrasi konularında.

Bunların yanında, Kürt sorunu, ordu konularında Programdaki ulusal tutumu sürdürüyorlar.

Tüm bunlar, oportünistler ve ortacılar için de Programın yararlı bir araç olmaktan çıktığı gün-

teriyor.

Şimdi, baştan bu yana söylediklerimizi özetleyelim.

1) Bir kez, TKP'nin Üçüncü Programı kendi kendiyile çelişmektedir. Bunu birinci bölümde göstermeye çalışmıştık.

2) Leninciler, Programın eklektik ve oportünist yönleriyle çalışmakta ve bunların düzeltilmesini istemektedir.

3) Oportünistler ve ortacılar, Programın ipliği pazara çıkmış yönlerinden yavaşça geri çekilmekte, kuyrukçulukları nedeniyle ve yaşamın zorluğu bazı yönlerinden ise daha sağa kaymakta, ancak bazı yönlerini "tutarlı biçimde" savunmaktadırlar.

Demek ki, pek çok yönüyle bugün tüm TKP Programa terstir!

Program ve Görevlerimiz

Devrime inanmış herkes, TKP'nin Üçüncü Programıyla savaşlamayacağı kabul etmek zorundadır. Bu Programla savaşlamaz. Kesinlikle, hem de zaman geçirmeden düzeltilmesi gerekiyor. Bu gerçeği bugün görmeyenler, devrime gerçekten inançlılar, yarı göreceklerdir.

Uzun bir siredir yürüyen savaşın anlamı budur, Programın düzeltilmesidir.

Leninciler görüşlerini açık açık yazıyorlar. Tartışmaya sunuyorlar. Oportünistler ve ortacılar ise çok *ilginç* bir yol izliyorlar. Daha hiçbir konuda teorik bir yanıt getirememişlerdir. Bu durum onları *üçlü* bir yöntem izlemeye itiyor. Bir yandan aşağılık, asılsız, dedikodular yayıyorlar (ve tabii kanıt vermeden). Yalan olduğunu kendilerinin herkesten iyi bildiği bu karamalarla hiçbir şeyin farkında olmayan iyi niyetli devrimcileri denetimleri altında tutmaya çalışıyorlar. Öte yandan, yayınlarının tüm sayfalarını en garip biçimde, hiçbir teorik ve somut kanıt getirmeden, parlak sözlerle, bizimle uğraşmaya ayırıyorlar. Ama ad vermeden! Cümleler arasında türlü cambazlıklarla. Açıkta teorik bir yanıt getiremedikleri için de, üçüncü olarak, "bizi tartışmaya çekmek istiyorlar", "gevezeliğe ayrılacak zaman yok, savaş var" vb. gülmeye değer tıtturuyorlar. Hem yalan dedikodu yayıyorlar, hem her dakika ad vermeden bize çatıyorlar, hem tartışamayacağız diyorlar!

Bilen yoldaş, *Atılım*'in Eylül 1979 sayısını yazdığı: "TKP 60'ına Bastı" adlı yazıda şöyle söylüyor:

"Partimizin geçmişi, onun bugününe saldırılar var. Bu saldırıları partinin ömrü boyunca sürmüştür. Kimileri TKP'nin ölü geçişini yadsıyor. Kimileri de dağdan gelip bağdakini kovmak isteyen gibi, bu kahtıma iye çıkmak istiyor. Bu gibiler, baş düşmanı bırakıp, faşistleri bırakıp, NATO'yu, emperyalizmi, tekelieri bırakıp, halkımızın bu kutsal savaşını bırakıp böyle gevezeliklerle uğraşıyorlar."

Hep aynı demagoji değil mi? A, B değildir, C de B değildir, öyleyse C, A'dır mantığıyla klasik bir demagoji. Örnek: İti, köpeği, Maoccusu, MİT'i TKP'ye saldırıyor, *İşçinin Sesi* de "saldırıyor", öyleyse bunlar da İti, köpeği, Maoccusu, MİT'idir.

Ne var ki, bu yoldaşların kılıcı hep kendilerinden yana kesiyor. İşlerine gelmedi mi hemen bırakıyorlar bu klasik demagojilerini. Örnek: ODTU'de yurtsever gençliğin burjuvazinin oyununu bozmasını, Türk burjuva ulusçuluğuna sağlam bir tokat çekişini İti, köpeği, Maoccusu, MİT'i, Cumburbaşkanı, Genelkurmay Başkanı, Başbakanı vb. eleştir-di. Bu yoldaşlar da eleştirdi. Öyleyse bu yoldaşlar kendileri de .....dir diyorlar mı? Demiyorlar. Bunların bıçağı hep kendine kesiyor.

Neyse, alıntıya dönelim. Leninciler gevezelik yapmıyor. Üstünde durdukları konular, Program, ileri demokratik halk devrimi, devlet-tekel kapita-

lizmi, devrimci durum, oportünizm, sosyal-demok-rasi, vb. bunlar Türkiye devriminin en temel sorunlarıdır. Bunlar gevezelik, komünistlik gevezelik olur.

Sonra, TKP'deki oportünizmi eleştirmek de ana düşmanı bir yere bırakmak değildir. TKP'deki oportünizmi eleştirmek, tam tersine, NATO'larla savaşların yolunu göstermek demektir. Siz, Lenin'in Çar'ı eleştiren(!) bir kitabını gösterebilir misiniz? Olamaz, çünkü sorun Çar'ın nasıl yıkılacağı sorunu-dur. Lenin'in tüm yapıtları RSDİP içindeki Menshevik kanadı ya da başka sapmaları eleştirir.

Evet, onlar, bu anlamda, "gevezelik" yapıyorlar. Onlar dedikodu yayıyorlar, yalan yayıyorlar, ihbar yayıyorlar, evlerden kitap topluyorlar, gazete yasaklıyorlar, *tasfiyecilik* yapıyorlar, çeşit çeşit oyunlar tezgahlıyorlar. Bir bakıyorsunuz, birisi için atık diyorlar, bir bakıyorsunuz o atıkların tam yetkiyle Lenincileri temizleme gibi uğursuz bir işle görevlendiriyorlar. Düşmanın düşmanı benim dostumdur anlayışından gidiyorlar. İlkesizdirler. Bu onların en büyük özelliğidir.

Ne ki, namuslu, onurlu komünistler bu sahtekârlığı yutuyorlar. Bunların herkesi yaptıklarını bu kez bize yapmaya çalıştıklarını yoldaşlar. Leninciler, yurdun dört bir yanından gördüklerini katıldığı gür bir sesle haykırıyor: Kulaklara fısılda-dığımız o yalanları, eğer sizler ciddiye alınacak komünistler iseniz, açıkça yayınlarsınız. Yayınlayamazsanız, işçi sınıfının eli yakanızdan düşmeyecektir.

Bilen yoldaş, yukarıdaki alıntı bir de çok İLGİNÇ bir söz söylüyor: Hayır söylemiyor, ağzından kaçırıyor! "*Dağdan gelip bağdakini kovmak isteyenler*"(!) İşte size Bilen yoldaşın bilinç altı! Yorumu gerek yok.

Biz bu pisliklere bulaşmayacağız. Savaşımı her zaman ilkesel ve haklı bir düzeyde tutacağız. Kıran kırına savaşacağız, savaşıyoruz. Ama kişiliklerle değil. Leninciler, savaşın her aşamasında, gelecek neyi getirirse getirsin, birbirlerini denetleyecekler, bu pisliğe bulaşmayacaklardır.

"Gelin, parti içi ayrılıkların tartışmasını dürüst ve olgun bir şekilde yapmak için kendimizi eğitelim" (Lenin, c.7, s.466).

Biz diyoruz ki, bu Program ölmüştür. Bu Program yanlıştır. Yaşamın, savaşın kendisi onu çoktan aşmış. Bu Program yeniden yazılmalıdır. TKP'ye *Dördüncü Program* gereklidir. Bu da neyle olur? Kongre ile olur.

Leninciler tüm ayrılıkların özgürce, açık yüreklilikle görüşüleceği bir KONGRE toplanmalıdır diyorlar. Bu konuda tüzük şöyle diyor:

"Komünist Partisinin en yüksek organı Genel Kongresi'dir. Merkez Komitesi, her dört yılda bir, partinin olağan Kongresini çağırır. Merkez Komitesi, çetin gizlilik zorlukları yüzünden engel çıkarsa, Kongreyi erteler veya öne alır. Kongrelerin arası 6 yılı geçemez. Bu süre geçerse, il komiteleri kongrenin bay için toplanmasını Merkez Komitesi'nden ister. Merkez Komitesi bunu yapmazsa, komitelerin içte iki çoğunluğu kongreyi çağırır" (TKP Tüzüğü, s.24).

Son kongre, 1932'de toplanmıştır. Program 1973'de kabul edilmiştir.

Öyleyse komünistler, Programın düzeltilmesi ve onar dakikalık göstermelik olmayan, önceden hazırlanmış yazıların okunmadığı, gerçek bir tartışmanın yer alacağı bir kongrenin toplanması yönünde savaşımı yoğunlaştırıcaklardır. Günün görevi budur. Bir yandan TKP düşmanlarıyla boğuşacaklar, bir yandan saflardan oportünizmin etkisini atmak için çalışacaklardır. TKP'yi hiç kimse Leninciler kadar sevmemez.

Komünistler, Leninci bir Program ve kongre için savaşımı yükseltin!

TKP, işçi sınıfındır, emekçi halkındır, komünistlerindir!

Yaşamın oportünizmden anmış Türkiye Komünist Partisi!

Yaşamın TKP'nin Leninci birliği!